

NT2 en het Praktijkonderwijs en dan?

Versie maart 2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Het juiste uitstroomprofiel	4
2.1 Observaties	4
2.2 Uitstroom richting dagbesteding/beschutte werkplek	7
2.3 Uitstroom richting arbeid	7
2.4 Doorstroom richting een vorm van vervolgonderwijs	8
3. Suggesties voor NT2-materiaal ter extra ondersteuning	9
3.1 Suggesties voor de NT2-leerling in de praktijkles	10
3.2 Suggesties voor de NT2-leerling in de AVO-les.....	12
3.3 Suggesties voor de NT2-leerling op stage.....	199
4. NT2-proof	211
4.1 Samenwerken	211
4.2 Het lokaal ‘ NT2-proof’	222
5. Afsluiting.....	244

1. Inleiding

De vorig jaar verschenen handreiking: “ O jee, een NT2-leerling in het praktijkonderwijs “ is ontwikkeld door ITTA UvA in opdracht van LOWAN-vo.

Het biedt docenten, ondersteuners en stagebegeleiders van NT2-leerlingen inzichten, tips en voorbeelden voor NT2-ondersteuning in het praktijkonderwijs.

Aan LOWAN-vo worden regelmatig vanuit het werkveld praktijkonderwijs vragen gesteld:

- Hoe kan de NT2-leerling in het juiste uitstroomprofiel geplaatst worden?
- Met welke aspecten moet de school hierbij rekening houden?
- Welke NT2-materialen zijn in het praktijkonderwijs in te zetten naast de reguliere lesstof?
- Zijn er NT2-materialen speciaal voor taalondersteuning bij de praktijkvakken en/of bij de voorbereiding op de stage?

Met dit document proberen we een aanzet te geven tot antwoorden, tips, enz.

Het is een groeidocument waarbij ervaringen vanuit het werkveld meegenomen gaan worden en leiden tot aanpassingen en aanvullingen.

We hopen dat je hiermee de NT2-leerling bij jou in de klas eenvoudiger en gericht kunt ondersteunen in zijn taalontwikkeling!

Marieke Posthouwer
Nettie Udo

LOWAN-vo

Juni 2021

Bijgewerkt: maart 2022

2. Het juiste uitstroomprofiel

Om de NT2-leerling in te kunnen delen in één van de uitstroomprofielen en om de NT2-leerling zo optimaal mogelijk te kunnen begeleiden is het van belang om helder te hebben:

- welke uitstroomprofielen jouw school te bieden heeft
- welke doelstellingen per uitstroomprofiel gehanteerd worden
- welke leerling-kenmerken standaard zijn per profiel
- welk taalniveau passend is per profiel

Het is van groot belang om de NT2-leerling te observeren en daaraan gekoppeld acties uit te zetten en onderwijs/ondersteuning aan te bieden.

De meeste scholen voor praktijkonderwijs bieden de volgende uitstroomprofielen aan:

1. uitstroom richting dagbesteding / beschutte werkplek
2. uitstroom richting arbeid
3. uitstroom richting een vorm van vervolgonderwijs

2.1 Observaties

Door een goede observatie is het mogelijk om het leerpotentieel van de NT2-leerling in te schatten en helpt dat om daarna de NT2-leerling in een uitstroomprofiel te plaatsen. Natuurlijk neem je de observatiegegevens die je ontvangen hebt van de ISK in deze beslissing mee.

De keuze voor een uitstroomprofiel is niet definitief en zal regelmatig opnieuw beoordeeld moeten worden, bijvoorbeeld tijdens de geplande leerling-besprekingen.

Het is aan te bevelen om *het observatieformulier leerling-profiel verlengde intake en schoolperiode* te gebruiken <https://www.lowan.nl/vo/leerlijnen/verlengde-intake/>

En denk ook aan de onderstaande aspecten:

- De leeftijd van de leerling
Een leerling die op oudere leeftijd bij het praktijkonderwijs binnenkomt heeft nog maar een relatief korte tijd op school voordat hij moet uitstromen. Kijk goed naar het aanbod van vakken en de lesstof. Wellicht kunnen er aanpassingen worden gedaan, zodat de leerling alleen datgene leert waar hij direct behoefte aan heeft op de stage/werkplek. Is het bijvoorbeeld al snel duidelijk dat de leerling een horeca-opleiding wil gaan doen en daar stage gaat lopen, dan is het misschien mogelijk om extra kooklessen te volgen in plaats van een praktijkvak dat voor hem minder relevant is.
- De praktische vaardigheden van de leerling
Een NT2-leerling zit nog middenin zijn taalontwikkeling en heeft daardoor wellicht

moeite met sommige talige taken. De leerling kan echter uitblinken bij praktijkopdrachten waarbij de taal een minder grote rol speelt.

- Het gedrag van de leerling
Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren (bekijk ook het OPP van de leerling)? Hoe is het contact met andere leerlingen en met de docent? Heeft de leerling zelfvertrouwen? Kan de leerling omgaan met prikkels en/of veranderingen? Is de leerling weerbaar?
- Het functioneren in de klas
Kan de leerling zelfstandig werken en samenwerken? Kan hij om hulp vragen? Lukt het om zich te kunnen concentreren op de opdracht? Houdt een leerling zich aan gemaakte afspraken? Toont de leerling initiatief? Houdt hij vol bij moeilijke taken?
- De ontwikkeling van de woordenschat
Een leerling leert binnen het praktijkonderwijs veel nieuwe vaktermen. Beklijven deze woorden (met extra ondersteuning) en kan de leerling de reguliere lessen volgen?
- De informatie vanuit de vorige school
Vanuit de vorige school zijn vrijwel altijd gegevens bekend (bijvoorbeeld de JIJ!-toets/TOA-toets, een portfolio, het OPP, de WNV/IQ meting).
Houd er rekening mee dat IQ-scores beïnvloed kunnen worden door bijvoorbeeld het feit dat de leerling niet bekend is met onze westerse manier van toetsen.
Het gedrag van de leerling en observaties zijn vaak veelzeggender dan een IQ-score.
- Het niveau van de leerling
Bekijk de streefdoelen voor Route 1 leerlingen op de website van LOWAN:
<https://www.lowan.nl/vo/leerlijnen/leerroute-1/>
Op welk niveau functioneert de leerling per vaardigheid?(A1, <A2, A2).

Niveau A1 (volgens de streefdoelen NT2 voor Route 1 leerlingen)
Luisteren <i>Kan vertrouwde woorden en basiszinnen begrijpen die zichzelf, familie en directe omgeving betreffen, wanneer de mensen langzaam en duidelijk spreken.</i>
Lezen <i>Kan vertrouwde namen, woorden en zeer eenvoudige zinnen begrijpen, bijv. in mededelingen, op posters en in catalogi.</i>
Gesprekken <i>Kan deelnemen aan een eenvoudig gesprek, als de gesprekspartner probeert zo veel mogelijk te helpen.</i> <i>Kan eenvoudige vragen stellen en beantwoorden over een directe behoefte of zeer vertrouwd onderwerp.</i>

Spreeken

Kan eenvoudige uitdrukkingen en zinnen gebruiken om de eigen woonomgeving en de mensen in de naaste omgeving te beschrijven.

Schrijven

Kan een korte, eenvoudige kaart schrijven. Kan een formulier invullen met persoonlijke gegevens (naam, adres, nationaliteit).

Niveau A2 (volgens de streefdoelen NT2 voor Route 1 leerlingen)**Luisteren**

Kan zinnen en de meest frequente woorden begrijpen, die betrekking hebben op gebieden die van direct persoonlijk belang zijn (bijv. basisinformatie over zichzelf, zijn/haar familie, winkelen, plaatselijke omgeving, werk).

Kan de belangrijkste punten in korte, duidelijke, eenvoudige boodschappen en aankondigingen volgen.

Lezen

Kan korte, eenvoudige teksten lezen.

Kan specifieke voorspelbare informatie vinden in eenvoudige, alledaagse teksten zoals advertenties, menu's en dienstregelingen.

Kan korte, eenvoudige, persoonlijke brieven begrijpen.

Gesprekken

Kan praten over eenvoudige, alledaagse taken die gaan over vertrouwde onderwerpen en activiteiten.

Kan een kort sociaal gesprekje voeren, maar begrijpt (gewoonlijk) nog niet genoeg om het gesprek te kunnen leiden.

Spreeken

Kan een reeks uitdrukkingen en zinnen gebruiken om in eenvoudige bewoordingen familie en andere mensen, leefomstandigheden, opleiding en stage te beschrijven.

Schrijven

Kan korte, eenvoudige notities en boodschappen opschrijven.

Kan een zeer eenvoudige persoonlijke brief schrijven.

2.2 Uitstroom richting dagbesteding/beschutte werkplek

In dit uitstroomprofiel zitten leerlingen die geen of weinig arbeidsvermogen en/of loonwaarde hebben. Hier kunnen verschillende oorzaken voor zijn. Mogelijke redenen om voor dit uitstroomprofiel te kiezen zijn:

- De leerling heeft (te) veel ondersteuning van een docent/begeleider nodig
- Door het gedrag van de leerling is er vermoedelijk geen/weinig arbeidsvermogen en/of loonwaarde
- De praktische vaardigheden van de leerling zijn beneden gemiddeld
- De leerling kan ondanks de extra ondersteuning moeilijk meekomen met de reguliere lesstof van de AVO-vakken
- Ook bij veel herhaling beklijven nieuwe woorden onvoldoende
- De leerling functioneert niet hoger dan niveau A1
- IQ tussen ± 50 en 65 (het functioneren van de leerling in de klas weegt zwaarder dan het IQ)

Niet al deze kenmerken hoeven van toepassing te zijn om een leerling in dit uitstroomprofiel te plaatsen. Het kan bijvoorbeeld zijn dat het gedrag van de leerling ervoor zorgt dat hij geen of weinig arbeidsvermogen en/of loonwaarde heeft, maar dat hij wel meer aankan dan lesmateriaal op niveau A1.

Maar het kan ook zijn dat een NT2-leerling met een IQ tussen ± 50 en 65 erg goed functioneert in de klas en/of op de stageplek en prima kan uitstromen richting arbeid. Mogelijk heeft de NT2-leerling nog meer tijd nodig om aan zijn taalniveau te werken, bijvoorbeeld als hij nog maar kort in Nederland is.

Wat voor elke leerling binnen dit uitstroomprofiel geldt, is dat er veel ondersteuning nodig is. Het is belangrijk dat deze leerling leert hoe hij hulp kan vragen aan zijn netwerk. Tijdens het begeleiden van deze leerling is het verstandig om veel te werken aan spreekvaardigheid, luistervaardigheid en het vergroten van de woordenschat (passend bij de stage/werkplek).

2.3 Uitstroom richting arbeid

In dit uitstroomprofiel zitten leerlingen die loonwaarde hebben. Kenmerken die passen bij leerlingen binnen dit uitstroomprofiel zijn:

- De basishouding van de leerling is zodanig dat er vermoedelijk voldoende arbeidsvermogen en/of loonwaarde is om binnen een bedrijf te kunnen functioneren
- De leerling heeft gemiddelde of bovengemiddelde praktische vaardigheden
- De leerling kan (met ondersteuning) meekomen met de reguliere lesstof van de AVO-vakken
- De leerling is in staat om de stage met een voldoende af te ronden

- De leerling kan meedoen met het (praktijk)examen
- Niveau A1 is behaald, de leerling oefent met A1- A2 materiaal
- IQ > 60 (het functioneren van de leerling in de klas weegt zwaarder dan het IQ)

Tijdens het begeleiden van deze leerling is het verstandig om veel aandacht te besteden aan pre-teaching en/of herhaling van de lesstof van de opleiding. Ook is ondersteuning bij de stage wenselijk.

2.4 Doorstroom richting een vorm van vervolgonderwijs

In dit uitstroombestand zitten leerlingen die na de brugklas van het praktijkonderwijs kunnen doorstromen naar het VMBO of leerlingen die zodra ze 16 jaar zijn geworden kunnen doorstromen richting het MBO (Entree-opleiding). Kenmerken die passen bij leerlingen binnen dit uitstroombestand zijn:

- De leerling is in staat om goede keuzes te maken en een optimale werkomgeving voor zichzelf te creëren
- De leerling is erg gemotiveerd voor de theorievakken en werkt uit regulier lesmateriaal (met ondersteuning van de NT2-begeleider)
- De leerling beschikt over voldoende studievoordigheden (kan bijvoorbeeld een verslag/presentatie maken op de computer)
- De leerling beschikt over gemiddelde of bovengemiddelde praktische vaardigheden
- Niveau A2 is (bijna) behaald
- Indien van toepassing: De leerling behaalt hoge CITO-scores (VSO Arbeid en PrO, toets *** www.cito.nl) en mag meedoen met IVIO-examens (1F Nederlands en 1F Rekenen/Wiskunde www.ivio-examenbureau.nl)
- IQ > 60 (het functioneren van de leerling in de klas weegt zwaarder dan het IQ)

Een leerling binnen dit uitstroombestand kan de reguliere lesstof aan. Het is mogelijk om de lesstof van het VMBO/MBO tijdens de begeleiding te behandelen. Besteed aandacht aan ICT basisvaardigheden (zoals het werken met Word of het maken van een PowerPointpresentatie). Bereid deze leerlingen voor op de doorstroom naar het vervolgonderwijs.

3. Suggesties voor NT2-materiaal ter extra ondersteuning

In de handreiking “ *O jee, een NT2-leerling in het praktijkonderwijs!*” staan vanaf hoofdstuk 5 tips en lesvoorbeelden van zowel praktijklessen, AVO-lessen als lessen m.b.t. de stage. Met kleine aanpassingen is het voor een NT2-leerling vaak mogelijk om met de reguliere lesstof mee te doen. Het uiteindelijke doel: de NT2-leerling kan met de reguliere lessen meekomen.

Toch heb je als docent soms behoefte aan extra NT2-materiaal ter ondersteuning. Bijvoorbeeld om in te zetten als extra herhaling of om mee te geven als extra huiswerk voor de leerling. Het maken/vinden van geschikt materiaal voor NT2-leerlingen kan best een uitdaging zijn. Hoe zorg je ervoor dat het geen ‘hap-snap’-werk wordt?

In dit hoofdstuk vind je lijsten met bestaand materiaal dat kan aansluiten bij de praktijkles, de AVO-les en de stage. In de lijsten staat aangegeven voor welk uitstroomprofiel het materiaal geschikt is.

De letter **D** staat voor het uitstroomprofiel dagbesteding/beschutte werkplek.

De letter **A** staat voor het uitstroomprofiel arbeid.

De letter **V** staat voor het uitstroomprofiel vervolgonderwijs.

Opmerking: De lesmaterialen waarbij de letter D is aangevinkt zijn geschikt voor leerlingen die functioneren vanaf niveau A1. Het kan voorkomen dat een leerling die (vermoedelijk) zal uitstromen richting dagbesteding/beschutte werkplek ook de lesstof van de letter A of zelfs V aankan. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de leerling alleen vanwege zijn gedrag in dit uitstroomprofiel is geplaatst. Probeer dan ook eens ander materiaal uit de onderstaande lijsten aan te bieden.

Dit is een groeidocument, wat inhoudt dat deze lijsten met beschreven materiaal kunnen worden gewijzigd en/of aangevuld.

Het is verstandig om eerst na te gaan uit welk materiaal de leerling op zijn vorige school al heeft gewerkt, zodat hij niet in herhaling valt.

Bijgewerkt: maart 2022

3.1 Suggesties voor de NT2-leerling in de praktijkles

Werkportfolio	D ✓	A ✓	V ✓
Deze methode wordt door verschillende vormen van onderwijs gebruikt en is zeer geschikt voor het praktijkonderwijs vanwege het fotomateriaal. De grote posters en de (gratis) beeldtoetsen zijn ook goed te gebruiken voor NT2-leerlingen. Hang de posters op in de praktijklokalen en geef de beeldtoetsen als huiswerk mee. Voordelen: - Er zijn werkboeken, praktijkkaarten en grote beeldwoordenposters beschikbaar. - De teksten zijn kort en gaan over de essentiële vak-theorie. - De vaktaal is in de tekst verwerkt. - De auteurs van Werkportfolio hebben jarenlange succesvolle expertise binnen het bedrijfsleven en het onderwijs. - Het materiaal is geschikt voor Nederlandse leerlingen en NT2-leerlingen. www.werkportfolio.nl			
Memory XL, Werken aan Nederlands	D ✓	A ✓	V ✓
Werken aan Nederlands heeft grote memorykaarten ontwikkeld. Met deze memory XL zoek je het juiste woord bij het plaatje. Er zijn 2 varianten: - gereedschappen en materialen (voor de vakken groen, zorg & welzijn, techniek en horeca) - wonen (voor het vak zorg & welzijn) Voordelen: - De leerling oefent de praktische woordenschat op een speelse manier. - Er zijn oneindig veel spelvarianties mogelijk. Tip: Sorteer de 80 kaartjes van 'gereedschap en materialen' per praktijkvak. Schrijf de lidwoorden op de kaartjes erbij. www.werkenaannederlands.nl/Webwinkel-Category-20822926/Memory-XL.html			
Word, Excel, PowerPoint 2016 voor de basisschool	D	A ✓	V ✓
Het boek Word, Excel, PowerPoint 2016 voor de basisschool van RoFo Computer Onderwijsmateriaal helpt leerlingen om 21ste-eeuwse vaardigheden te ontwikkelen. Voordelen: - Zowel Word, Excel als PowerPoint worden aangeboden. - Door de begrijpelijke stapjes kan de leerling (grotendeels) zelfstandig aan de slag.			

www.rofo.nl/boek/978-90-5902-412-0/Word-Excel-PowerPoint-2016-voor-de-basisschool.html

Werkboeken van Uitgeverij Eenvoudig Communiceren

D

A ✓

V ✓

Uitgeverij Eenvoudig Communiceren geeft (werk)boeken en kranten uit in eenvoudig, begrijpelijk Nederlands. Ze produceren maandelijkse en wekelijkse kranten en zo'n twintig leesboeken per jaar.

Voordelen:

- Makkelijk te filteren op niveau en leeftijd.
- Onderwerpen sluiten aan bij de beleavingswereld en verschillende praktijklessen.
- Jaarlijkse catalogus die je op de hoogte houdt van alle nieuwe ontwikkelingen.

Tip:

Kijk op de website vooral bij werkboeken. Houd niveau A1/A2 aan voor A en niveau A2/1F voor V.

www.eenvoudigcommuniceren.nl

Recepten van KookMij.com

D ✓

A ✓

V ✓

Op de website van KookMij vind je simpele recepten, stap voor stap uitgelegd m.b.v. fotokaarten. Elk recept, hoe moeilijk ook, is uitgewerkt op 1 bladzijde en geschikt voor 2 personen (tenzij anders aangegeven). Tip: alle recepten zijn te gebruiken, dus niet alleen 'kinderen'.

Voordelen:

- Elk recept bevat korte begrijpelijke teksten met ondersteunende foto's.
- De recepten kun je printen en zijn direct te gebruiken voor alle niveaus.

www.kookmij.com

Mini lessenserie Veiligheid in het technieklokaal

D

A ✓

V ✓

De mini lessenserie Veiligheid in het technieklokaal is ontwikkeld voor groep 8 leerlingen in opdracht van de NVON (Nederlandse vereniging voor het Onderwijs in de Natuurwetenschappen). De mini lessenserie bevat instructiefilmpjes, lesmateriaal (werkboek), een checklist en veiligheidsinstructiekaarten. Leerlingen leren door deze miniserie hoe zij veilig kunnen leren/werken in het praktijklokaal. Het werkboek kan (met hulp) gebruikt worden voor A en V leerlingen.

Voordelen:

- De instructiefilmpjes zijn in begrijpelijke taal en kunnen ook bekeken worden tijdens de praktijkles zonder gebruik te maken van het werkboek.
- Veelvoorkomende machines/gereedschappen (zoals de accuboormachine, elektrische figuurzaag, hefboomplaatshaar, kolomboormachine, soldeertafel, bandschuurmachine en de zetbank) komen in het werkboek aan bod.

<https://veiligepraktijklokalen.nl/techniek/lesmateriaal/werkboekje/>

3.2 Suggesties voor de NT2-leerling in de AVO-les

DigLin+, Boom Uitgevers Amsterdam	D ✓	A ✓	V ✓
DigLin+ is een digitale methode voor anderstalige jongeren en volwassenen. Deze methode is geschikt voor alle niveaus NT2 van alfabetisering t/m niveau B1 en bevat bronnen waar de leerling uit kan putten om aan zijn doel te werken. De leerling ontwikkelt zijn eigen strategieën. Voordelen: - De leerling krijgt direct feedback. - Veel bronnen (lijsten) om te oefenen/herhalen. - Er zit een spelelement in. - Zeer visueel en aandacht voor klank-tekenkoppeling. - De leerling kan zelf bepalen welke oefeningen hij maakt. Tip: Volg ook de Facebookpagina van DigLin+ om op te hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen. Een handleiding downloaden of een (proef)licentie aanvragen kan via www.nt2.nl/diglin			
Muiswerk Educatief	D ✓	A ✓	V ✓
Muiswerk Educatief is een online programma voor het onderwijs. Voor iedere leerling kun je een leerplan op maat klaarzetten. Bij iedere oefening is een duidelijke instructie met animaties en gesproken uitleg. Als je als school een totaalpakket Nederlands of een pakket Woordkennis Nederlands aanschaft, kun je de module Nederlands NT2 Start activeren en de juiste oefeningen activeren voor de leerlingen in het leerplan. Zorg ervoor dat je voor leerlingen die vermoedelijk uitstromen richting dagbesteding/beschutte werkplek alleen de opdrachten klaarzet waar DLE10 achter staat of DLE30 (en pas eventueel de percentages van de toetsen aan). Leerlingen die vermoedelijk doorstromen naar een vorm van vervolgonderwijs kunnen ook aan opdrachten op niveau 1F werken. Voordelen: - Er is een NT2 startpakket beschikbaar. - Je kunt de percentages bij de toetsen aanpassen. - Het is ook mogelijk om losse vaardigheidspakketten met oefenmodules te bestellen. - Muiswerk is ook te gebruiken bij Nederlandse leerlingen die willen oefenen met onderdelen van het Nederlands (bijvoorbeeld als RT-materiaal).			

Opmerking: NUMO is de opvolger van Muiswerk.

www.muiswerk.nl/vo

NUMO NT2, Kurve

D ✓

A ✓

V (✓)

NUMO is een online leermiddel voor het aanleren en in de praktijk brengen van basisvaardigheden Nederlands en Rekenen/Wiskunde en is de opvolger van Muiswerk. Het programma vindt d.m.v. sprongtoetsen uit wat de leerling beheerst en voor welke onderwerpen de leerling extra oefenmateriaal nodig heeft.

Naast Nederlands en Rekenen/Wiskunde is NUMO volop bezig met het NT2-aanbod.

Momenteel bestaan er oefeningen voor woordenschat, grammatica, spelling, werkwoordspelling, lezen, leestekens en luisteren van niveau A0-A2.

Dit maakt het NT2-materiaal geschikt voor D en A.

Het Nederlandse oefenmateriaal kan uiteraard ook voor V worden gebruikt.

Voordelen:

- Alle leerlingen hebben een persoonlijk programma om zelfstandig aan te werken.
- Het programma is adaptief, lesstof die de leerling al beheerst wordt overgeslagen.
- NUMO werkt op de smartphone, tablet en computer.
- NUMO is naast iedere methode te gebruiken.
- De docent krijgt zonder administratieve rompslomp op ieder moment inzicht in voortgang en niveau (Meijerink).
- Het NT2-materiaal is kosteloos te gebruiken als jouw school al met NUMO (Nederlands) werkt.
- Tip: vraag een demo aan of maak een proefklas aan.

www.numo.nl

Nieuws over Nederland voor NT2-leerders, CED-groep

D ✓

A ✓

V

Met Nieuws over Nederland voor NT2-leerders kunnen leerlingen worden voorbereid op de overstap naar het werken met de reguliere lessen begrijpend lezen van Nieuwsbegrip. De teksten gaan over terugkerende actualiteiten zoals Koningsdag, Pasen en zomer- en wintertijd.

Voordelen:

- Leerlingen maken kennis met opdrachten die ook in Nieuwsbegrip voorkomen, zoals het maken van een schema en het beantwoorden van vragen over de tekst.
- Nieuws over Nederland voor NT2-leerders biedt teksten op 2 niveaus. AA-NT2 (**D**) en A-NT2 (**A**).

www.nieuwsbegrip.nl/page/1009/nieuws-over-nederland-voor-nt2-leerders

Nieuwsbegrip, CED-groep

D✓

A ✓

V ✓

Nieuwsbegrip biedt wekelijks actuele lessen voor begrijpend lezen, woordenschat, schrijven en context-rekenen. Ook zijn er veel mogelijkheden voor het digibord en online leren. Houd voor D niveau AA-Alfa of A aan, voor A niveau A/B en voor V niveau B/C (evt. D). www.nieuwsbegrip.nl			
Eenvoudige basisgrammatica, Boom Uitgevers Amsterdam	D	A ✓	V ✓
Eenvoudige basisgrammatica is een boek waar in 40 korte, geïllustreerde hoofdstukken de Nederlandse grammaticaregels worden uitgelegd. De lessen gaan van makkelijk naar moeilijk en bevatten veel oefeningen. Voordelen: - Een leerling kan de opdrachten in een eigen schriftje maken. - Het boek bevat veel oefeningen. - Achter in het boek staan woordenlijsten met de belangrijkste het-woorden en ook een lijst met werkwoorden om te leren. - Er zijn gratis extra oefeningen te downloaden via de onderstaande link: www.nt2.nl/documenten/eenvoudige_basisgrammatica/eenvoudige_basisgrammatica_extra_oefeningen_site.pdf www.nt2.nl/nl/100-45_Eenvoudige-basisgrammatica-NT2			
LINK (eerste deel)	D ✓	A ✓	V
Link is een online methode voor laag- en midden-opgeleide cursisten. Het eerste deel werkt toe naar niveau A2. De taal wordt geoefend in reële situaties en er wordt telkens de relatie met het dagelijkse leven gelegd. Voordelen: - De opdrachten kunnen op de computer en op de tablet worden gemaakt. - Het materiaal is zoveel mogelijk zelfsturend. - Er is aandacht voor spreken, luisteren, lezen, grammatica en woordenschat. - LINK kan ingezet worden in verschillende lessituaties: groepsonderwijs, 1 op 1 lessituaties, bij zelfstandig werken en onderwijs op afstand. - De thema's passen goed bij het praktijkonderwijs, ondanks dat deze methode eigenlijk voor volwassenen bedoeld is. Een instructiefilmpje en de docentenhandleiding zijn te vinden op de webshop van Boom NT2 www.nt2.nl/nl/101-40 LINK/100-366 LINK-0-A2-jaarlicentie#inhoud) Ook is het mogelijk om een proeflicentie aan te vragen.			
Schrijven in Nederland, Boom Uitgevers Amsterdam	D	A ✓	V

Schrijven in Nederland is gemaakt voor anderstalige volwassenen om te oefenen met schrijfvaardigheid van niveau A0-A1.

Voordelen:

- Een leerling kan hier zelfstandig aan werken (bijvoorbeeld tijdens een mentoruur of keuze-uur).
- Al schrijvende oefenen leerlingen met een basiswoordenschat rond thema's zoals familie, eten, gezondheid en werk.
- Leerlingen kunnen in dit werkboek schrijven.

www.nt2.nl/nl/zoeken/100-236_Schrijven-in-Nederland

Horen, Zien en Schrijven, Uitgeverij Bazalt

D ✓

A

V

Horen, Zien en Schrijven (HZS) is een oefenprogramma voor de schriftelijke verwerking van de Nederlandse taal voor het basisonderwijs. Er zijn 32 werkboekjes met bijbehorende cd's beschikbaar over verschillende thema's en verdeeld over 4 niveaus.

Afhankelijk van de leerling kun je niveau 2, 3 of 4 inzetten.

Voordelen:

- Het is mogelijk om alleen de boekjes te bestellen die goed aansluiten bij de lesstof.
- Combinatie van beeld, tekst en geluid.
- Elke leerling heeft zijn eigen werkboekje.
- Er is een digitaal oefenprogramma beschikbaar waar leerlingen zelfstandig mee aan de slag kunnen op de computer of tablet.

Proefmateriaal aanvragen of de demoversie bekijken van het digitale oefenprogramma kan via www.bazalt.nl/horen-zien-en-schrijven.nl

Ster in Lezen

D ✓

A

V

Ster in Lezen is ontwikkeld voor anderstalige jongeren die gealfabetiseerd worden. Kies voor niveau Alfa B of C.

Voordelen:

- Er zijn korte teksten.
- De illustraties zijn helder.
- Het boek bevat veel begripsvragen.

Ster in Lezen is te koop in de webshop van Boom NT2 www.nt2.nl

Ster in Schrijven

D ✓

A

V

Ster in Schrijven is ontwikkeld voor anderstalige jongeren die gealfabetiseerd worden. Kies voor niveau Alfa B of C.

Voordelen:

- Bevat oefeningen voor beginnende schrijvers (o.a. een appje sturen, een mail opstellen, een formulier invullen en een eenvoudig verslag maken). - Er is tevens aandacht voor creatief schrijven. Ster in Schrijven is te koop in de webshop van Boom NT2 www.nt2.nl			
Story Cubes	D ✓	A ✓	V
'Story Cubes' zijn kletsdobbelstenen om spreekvaardigheid te oefenen. Je kunt ze o.a. kopen in de webshop van Senso-Care www.senso-care.nl			
Verstaanbaar Nederlands in 7 stappen	D	A ✓	V ✓
Verstaanbaar Nederlands in 7 stappen (Uitgeverij Coutinho) is geschreven voor docenten die leerlingen op een zinvolle manier willen laten oefenen met de uitspraak van het Nederlands. Voordelen: - In het boek staan 7 praktische stappen beschreven. - Naast het boek zijn er op de website luister-, uitspraak- en letterkennisoefeningen, overzichten, werkbladen en een voortgangsoverzicht te vinden. www.coutinho.nl/nl/verstaanbaar-nederlands-in-zeven-stappen-9789046907276			
Leesboeken, Uitgeverij Eenvoudig Communiceren	D ✓	A ✓	V ✓
Uitgeverij Eenvoudig Communiceren brengt leesboeken (romans) uit voor laaggeletterde en/of anderstalige jongeren in eenvoudig Nederlands. Vrijwel alle romans zijn geschikt voor A en V. Bekijk voor D eens de serie Superrr. Deze serie van 11 leesboeken bevat verhalen rond niveau A1. Voordelen: - De verhalen zijn spannend en passen bij de belevingswereld en het niveau van de lezer. - Er is een jaarlijkse catalogus die je op de hoogte houdt van alle nieuwe ontwikkelingen. www.eenvoudigcommuniceren.nl/romans			
PrO-krant, Uitgeverij Eenvoudig Communiceren	D	A ✓	V ✓
Uitgeverij Eenvoudig Communiceren produceert maandelijkse en wekelijkse kranten in eenvoudig Nederlands. De PrO-krant informeert leerlingen in het praktijkonderwijs over actualiteiten en mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Leesniveau: A2/1F. Voordelen:			

- Maandelijks een papieren krant.
- Ter aanvulling op een ProO-krant abonnement is een wekelijkse digitale krant te bestellen (deze krijg je in de mail).
- Bij de ProO-krant krijg je een Wikiwijs-les voor het Digibord en een rekenopdracht.

Kijk op de website van Uitgeverij Eenvoudig Communiceren voor meer informatie over de abonnementen en prijzen van de ProO-krant.

www.eenvoudigcommuniceren.nl/pro-krant

Praatplaten	D ✓	A	V
Gebruik praatplaten om het spreken te stimuleren, bijvoorbeeld van de methode Taalcompleet Educatieve Uitgever Kleurrijker. De boeken van Charlotte Dematons zijn ook te gebruiken. Bijvoorbeeld: De gele ballon (2012), Nederland + duizend dingen over Nederland (2013) of Sinterklaas (2007). En uiteraard is het ook mogelijk om eigengemaakte foto's als praatplaten te gebruiken (bijvoorbeeld foto's van praktijksituaties) of de tekeningen van Jan van Haasteren. De boeken zijn te koop via www.bol.com De praatplaten van Taalcompleet Educatieve uitgever Kleurrijker zijn te koop via www.kleurrijker.nl/product/praatplaten-8-stuks			
Spreeklessen NT2 Startpakket LOWAN	D ✓	A ✓	V
Dit materiaal is ontwikkeld voor de eerste periode op de ISK, maar kan als inspiratie dienen om op deze manier eigen materiaal te ontwikkelen (passend bij het uitstroomprofiel). Download de spreeklessen van het NT2 Startpakket van LOWAN via www.lowan.nl/vo/leerlijnen/nt2-startpakket			
JIJ! Toets (TOA-toets), bureau ICE	D	A ✓	V ✓
Bureau ICE is expert op het gebied van ontwikkeling, toetsing, onderwijs en waardevol leren. De JIJ!-toetsen (voormalige TOA-toetsen) zijn geschikt om het niveau van de leerling vast te stellen. Een licentie is te koop vanaf € 40,- per jaar. Je betaalt, afhankelijk van je licentie, een bedrag per toets die je klaarzet. Een A1 leestoets bestaat uit 20 vragen. Vergeet niet om de letters groot te maken voordat de leerling met de toets start. A Een A1-A2 leestoets bestaat uit twee delen van 15 vragen (in totaal 30 vragen). Het			

tweede deel is moeilijker dan het eerste deel. Vergeet niet om de letters groot te maken voordat de leerling met de toets start. **A & V**

www.bureau-ice.nl/voortgezet-onderwijs

Regulier lesmateriaal	D ✓	A ✓	V ✓
------------------------------	------------	------------	------------

Laat leerlingen werken uit regulier lesmateriaal en gebruik de NT2-begeleiding om dit werk voor- en na te bespreken.

Te denken valt aan:

- Snappet **D & A**
- NUMO (Kurve) de modules Woordkennis en Grammatica **A & V**
- Deviant boeken (Op weg naar 1F of 1F) **A & V**
- De methode van het MBO **V**
- Oefentoetsen IVIO-examen Nederlands (1F) **V**

Wat je aanbiedt is afhankelijk van het materiaal dat op school gebruikt wordt. Probeer (indien) mogelijk de lesstof zoveel mogelijk aan te laten sluiten op het vervolgonderwijs.

Wat denk jij?, Uitgeverij Eenvoudig Communiceren	D	A ✓	V ✓
---	----------	------------	------------

Wat denk jij? is een uitgave van Uitgeverij Eenvoudig Communiceren en is tot stand gekomen in samenwerking met ITTA, UvA.

'Hoe voer je filosofische gesprekken met ISK-leerlingen? Filosoferen met NT2'ers lijkt een hele stap, maar: filosoferen kun je leren! In de nieuwe ISK-methode Wat denk jij? geven we je inspiratie en handvatten voor filosofische gesprekken in jouw NT2-les. Het materiaal bestaat uit lesbrieven, voorbeeldgesprekken en verwerkingsopdrachten.'
(Bron: ITTA UvA Kennisinstituut voor taalontwikkeling)

Het materiaal is bestemd voor ISK-leerlingen maar ook geschikt voor leerlingen in het praktijkonderwijs. Het bestaat uit:

- 1 docentenboek met 10 concrete handreikingen voor gesprekken
- leerling-werkboeken met verwerkingsopdrachten

Voordelen:

- Door te filosoferen leren leerlingen hun mening uit te drukken in een taal die ze lastig vinden.
- Leerlingen ontwikkelen de kennis en vaardigheden die nodig zijn om actief mee te kunnen doen in deze samenleving (samen spreken en naar elkaar luisteren).

<https://www.lowan.nl/vo/lesmateriaal/wat-denk-jij/>

3.3 Suggesties voor de NT2-leerling op stage

Fast Lane Stageboek	D ✓	A ✓	V ✓
Het Fast Lane Stageboek is een methode om leerlingen op een stage voor te bereiden. Voordelen: - Gratis te downloaden. - Naar eigen wens aan te passen (met behoud van bronvermelding). www.itta.uva.nl/upload/files/Fast%20Lane%20Stageboek%20180405.docx			
Stageboek PrO, Boom Uitgevers Amsterdam	D ✓	A ✓	V ✓
Dit is een boek geschreven voor de overgang van de ISK naar het praktijkonderwijs. Het boek kan gebruikt worden bij een (eventuele) proefperiode. Ook is het mogelijk om een selectie uit het boek te gebruiken ter voorbereiding op de stage. In het boek gaat het over 'de nieuwe school'. Verander dit in 'stage'. Voordelen: - De leerlingen krijgen goed inzicht in wat er van hen wordt verwacht op de nieuwe school of bij de stage. - De opdrachten in dit boek zorgen voor een soepele overgang van de ISK naar het praktijkonderwijs of van school naar het nieuwe stageadres. www.nt2.nl/nl/101-37_ISK-stageboeken/100-338_PRO-stageboek			
LOB-gids LOWAN	D	A	V ✓
Dit is een gratis te downloaden gids, met alles wat je moet weten over het MBO. Deze gids is geschreven voor de ISK, maar kan ook gebruikt worden binnen het praktijkonderwijs. Hoe vind je een opleiding die bij je past? Aan de hand van verhalen, filmpjes en handige links leren leerlingen alles wat ze moeten weten voordat ze doorstromen naar het MBO. Bij deze gids is ook een lespakket met opdrachtkaarten gemaakt, alsmede een bijbehorende docentenhandleiding. www.lowan.nl/vo/leerlijnen/lob/			
Werktaalkit Schoonmaak, Sandra Duenk	D	A ✓	V
Het werkboek Werktaalkit Schoonmaak van Sandra Duenk is geschreven voor praktisch geschoolde anderstaligen die voor het eerst stage gaan lopen binnen de schoonmaak. De leerling leert de Nederlandse woorden voor schoonmaakmaterialen en hoe te gebruiken. Naast de schoonmaak gaat dit werkboek ook over andere woorden en zinnen die je nodig hebt op de stage/het werk. Wat zeg je als een collega jarig is? Kun je een praatje maken met een collega? Wat zeg je tijdens een beoordelingsgesprek?			

Voordelen:

- Na elk hoofdstuk kan de leerling online opdrachten doen om alles goed te herhalen.
- Er wordt een brug geslagen tussen de klas en de stage/werkplek.
- De leerlingen leren veel over de organisatie van het werk en de werkcultuur.

Werktaalkit Schoonmaak is te koop in de webshop van Boom NT2:

www.nt2.nl/nl/zoeken/100-645_Werktaalkit-Schoonmaak

De werkboeken van Proeftuin, Leslab	D	A	V ✓
--	----------	----------	------------

Proeftuin is een methode voor loopbaanoriëntatie- en begeleiding.

Het materiaal bestaat uit 4 werkboeken (voor zowel onderbouw als bovenbouw) en er is tevens digitaal lesmateriaal beschikbaar.

Veel thema's/opdrachten zijn van een hoog taalniveau. Voor NT2-leerlingen die uitstromen richting MBO Entree kunnen de boeken zeer geschikt zijn.

Voordelen:

- Het materiaal heeft een moderne vormgeving die leerlingen aanspreekt.
- Het is mogelijk om in een werkboek te werken of volledig digitaal de opdrachten in te leveren.
- In elke les is er aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en komen één of meerdere loopbaancompetenties, zoals 21e-eeuwse vaardigheden of burgerschapscompetenties aan bod.
- De lesstof is ervaringsgericht en bevat veel breinbrekers, quizzen en spellen.
- De eindopdrachten van de thema's worden door de docent goedgekeurd en bewaard in het portfolio van de leerling.

www.proeftuin.nl

Werk VAKgesprekken - praten over je beroep, Tiba Bolle	D	A ✓	V ✓
---	----------	------------	------------

Het ITTA UVA en Eenvoudig Communiceren hebben samen een werkboek uitgebracht voor leesniveau A1/A2.

Leerlingen leren met dit werkboek om gesprekken te voeren over je beroep. Bijvoorbeeld over gereedschappen en apparaten, materialen en machines.

Voordelen:

- De leerlingen leren woorden die belangrijk zijn voor hun vak.
- De gesprekken worden met klasgenoten gevoerd maar ook buiten de les.
- Bij dit werkboek hoort een doorspreekboek (32 pagina's) en audiomateriaal.

www.eenvoudigcommuniceren.nl/catalog/product/view/id/939/s/vakgesprekken/category/2/

4. NT2-proof

Taalonderwijs vraagt om een taalrijke leeromgeving. Maar hoe creëer je zo'n taalrijke leeromgeving op school voor een NT2-leerling?

4.1 Samenwerken

Het is heel belangrijk dat er op school iemand verantwoordelijk is voor het welbevinden van de NT2-leerling(en). Bijvoorbeeld een 'NT2-begeleider'. Deze taak is weggelegd voor een 'verbinder', iemand die in staat is om scholen, leerlingen, docenten, ouders, het opp en hulpverleners, bij elkaar te brengen.

Een NT2-leerling begeleiden gaat namelijk niet alleen om het aanleren van de taal. Er zal rondom een NT2-leerling en in het belang van de NT2-leerling een aantal afspraken gemaakt moeten worden en hierbij is samenwerking cruciaal.

De NT2-begeleider werkt samen met de ISK en/of andere scholen binnen het samenwerkingsverband. Om te zorgen voor een soepele overgang van de basisschool en/of ISK naar het praktijkonderwijs is het belangrijk dat de school op een positieve en begrijpelijke manier wordt gepromoot. Goed te gebruiken is hierbij het filmpje "LOWAN leerroute 1 ISK en NL-onderwijs" wat te vinden is op YouTube.

Misschien heeft jouw school ook al promotiefilmpjes die geschikt zijn of is het mogelijk om een filmpje (in versimpelde taal of in een andere taal) te maken.

Tijdens het intakegesprek is het van belang dat de uitstroomprofielen genoemd worden en dat aan de leerling/ouders/verzorgers duidelijk wordt gemaakt welke extra ondersteuning er voor de NT2-leerling mogelijk is.

Soms klopt het beeld van het praktijkonderwijs niet bij de verwachtingen van de leerling of de ouders. Door het inschakelen van een tolk (of door het gebruik van de tolktelefoon) kun je er voor zorgen dat zij wel alle informatie, die zij nodig hebben voor een reëel beeld van het praktijkonderwijs, krijgen.

Leg ook uit dat het praktijkonderwijs net als andere VO scholen de leerlingen begeleidt naar een diploma.

Spreek als school uit wat je verwacht van ouders/verzorgers (bijvoorbeeld tijdens een oudergesprek of ouderavond) en wat afspraken zijn rondom ziekte of absentie. Sommige schoolse zaken zijn voor ouders/verzorgers van NT2-leerlingen niet vanzelfsprekend en door samen te werken en je best te doen om elkaar te willen begrijpen vergroot je de kans op succes van de NT2-leerling.

Het hele team dient extra aandacht te hebben voor alle punten die in hoofdstuk 2 van dit document worden genoemd. Zorg ervoor dat NT2-leerlingen op vaste momenten in de week aan hun NT2-doelen kunnen werken en leg deze NT2-doelen vast in een leerlingvolgsysteem (of OPP). Evalueer deze doelen tijdens het mentorgesprek, de leerlingbespreking en tijdens het oudergesprek.

En tot slot: zorg ervoor dat alle lokalen 'NT2-proof' zijn zodat docenten met de NT2-leerling aan het werk kunnen.

4.2 Het lokaal 'NT2-proof'

In alle lokalen op school is het mogelijk om NT2 zichtbaar te maken voor zowel leerlingen, ouders/verzorgers als docenten. Met een paar (kleine) aanpassingen creëer je een taalrijke leeromgeving die praktisch en uitnodigend is. Met de onderstaande NT2-checklist controleer je of de lokalen in jouw school al NT2-proof zijn!

NT2-checklist		
Ideeën	Beschrijving	Check:
Labelen	In alle lokalen zijn de belangrijke zichtbare elementen gelabeld. Bijvoorbeeld de machines (de kolomboormachine), gebruiksvoorwerpen (de schildersezel, de wasmachine) of meubels (het ledikant, het fornuis). In alle lokalen hebben de labels dezelfde kleur en hetzelfde formaat en lettertype. Een NT2-leerling wordt gewezen op deze labels: "Deze woorden zijn belangrijk om de lessen te kunnen volgen".	☐
Posters en beeldtoetsen	In alle (praktijk)lokalen hangen posters die aansluiten bij het (praktijk)vak. Werkportfolio heeft grote posters en (gratis) beeldtoetsen die als eerste toets afgenomen kunnen worden.	☐
NT2-theorieboek	In alle (praktijk)lokalen ligt een aangepast theorieboek. In dit boek zijn voor de NT2-leerling de belangrijke of lastige woorden gemarkeerd. De gemarkeerde woorden worden besproken en toegelicht door de (vak)docent. De betekenis van de woorden schrijft de NT2-leerling op in een begrippenlijst in zijn schrift (eventueel in de eigen taal). Ook kan dit boek gebruikt worden tijdens NT2-begeleiding of bijvoorbeeld voor pre-teaching. Als een NT2-leerling moeite heeft met lezen, is het een optie om een 'luisterboek' te maken van het theorieboek. Bijvoorbeeld door de tekst in te spreken, of door een YouTube-filmpje per hoofdstuk te maken waarin de theorie wordt uitgelegd. Leerlingen kunnen de theorie dan luisteren op hun telefoon.	☐

NT2-toetskaart	In alle (praktijk)lokalen ligt een NT2-toetskaart. Op de ene kant van de toetskaart staan alle rechten van de NT2-leerling beschreven (recht op extra tijd om de toets te maken, hulp bij het vinden van woordbetekenissen, hulp bij het begrijpen van de opdrachten of een toets die indien nodig voorgelezen wordt). Op de andere kant van de toetskaart staat een vraagteken. Op het moment dat de leerling het vraagteken laat zien weet de docent dat er hulp nodig is.	O
NT2-klaartaak	In alle (praktijk)lokalen ligt er extra materiaal dat door de NT2-leerling als klaartaak gebruikt kan worden. Bijvoorbeeld: Memory XL of een passend YouTube-filmpje.	O

5. Afsluiting

Om de NT2-leerling binnen het praktijkonderwijs succesvol te laten zijn, wordt de inzet van alle docenten, van alle vakken en tijdens alle lessen gevraagd.

NT2 Handreiking voor docenten in het praktijkonderwijs

Voor meer informatie vind je op de website van LOWAN-vo de handreiking “O jee, een NT2-leerling in het praktijkonderwijs”. Deze is ontwikkeld door ITTA UvA in opdracht van LOWAN-vo en biedt inzichten, tips en voorbeelden voor NT2-ondersteuning in het praktijkonderwijs.

Website LOWAN

Op de website van LOWAN-vo staat ook een paragraaf over leerroute 1 binnen de ISK. Deze leerroute is voor leerlingen met het uitstroomprofiel praktijkonderwijs en vso. Heel informatief voor de praktijkonderwijsdocent. www.lowan.nl/vo/leerlijnen/leerroute-1/

Bij deze leerroute 1 worden 2 uitstroomprofielen beschreven:

- Uitstroom 16+ naar (begeleid) werk, inburgering
- Uitstroom 16- naar praktijkonderwijs, vso

Met daarbij:

- Schets onderwijsprogramma en lessentabel
- Didactische aanpak
- Voorbeelden, kenmerken en inblikjes les
- Streefdoelen NT2

Community

Praat mee op ons besloten online platform, wissel onderling informatie uit en bouw sociale contacten op met collega-professionals. Draag je steentje bij door content en kennis te delen.

Voor alle docenten die werkzaam zijn in het praktijkonderwijs of werken met route 1 leerlingen in de ISK is er een groep beschikbaar in onze online community.

Meld je aan via het toegangsformulier: <https://www.lowan.nl/vo/aanvraag-toegang-lowan-vo-community>

En je kunt je aanmelden voor LOWANieuws vo om zo op de hoogte te blijven van alle nieuwe ontwikkelingen en van toekomstige studiedagen. www.lowan.nl/vo/aanmelden-lowanieuws-vo